

Länsstyrelsen
Västerbotten

Datum
2016-10-24

Ärendebeteckning
Arkivbeteckning
577-8945-2016

1(3)

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Hemställan om statligt bidrag för efterbehandling i Svärträskgruvan och Blaikengruvan

Länsstyrelsen hemställer om bidrag för efterbehandlingsåtgärder vid Svärträskgruvan och Blaikengruvan. Hemställan avser 35 miljoner kronor i bidrag till Svärträskgruvan under 2017 samt 300 miljoner kronor för åtgärder i Blaikengruvan.

Länsstyrelsen anser att regeringen bör avsätta särskilda medel till detta alternativt nyttja det överskott som verkar finnas på sakanslag 1:4 som idag är låsta för sanering av områden för att underlätta bostadbyggande.

Motivering

Svärträskgruvan

I Svärträsk pågår efterbehandling som finansieras med statligt medel från Naturvårdsverket. Sveriges Geologiska Undersökning är huvudman för åtgärden och totalt har projektet hittills beviljats 70 miljoner kronor enligt en tidigare ansökan. Ansökan gjordes i ett tidigt skede i projektet och kostnadsuppskattningarna var översiktliga. I ansökan angavs att en mer detaljerad bedömning av slutliga kostnader skulle utföras i samband med vidare projektering. Projekteringen har visat att kostnaden för tätskiktet blir högre än vad som uppskattats i den ursprungliga ansökan. I september 2016 ansökte därför länsstyrelsen om ytterligare 35 miljoner kronor för anläggande av tätskiktet som planeras ske under 2017. Naturvårdsverket har meddelat att det inte finns något bidrag kvar att fördela för 2017, samt att det finns mycket begränsat med bidrag att fördela under 2018. Detta medför att det troligen är först 2019 som bidrag kan erhållas.

Länsstyrelsen bedömer att det finns ett akut behov av att anlägga tätskiktet i Svärträsk. I samband med att gruvavfallet deponeras i dagbrottet så frigörs metaller, vilket har lett till kraftigt förhöjda metallhalter i lakvattnet från området under senare delen av 2016. För att förhindra fortsatt utlakning av metaller är det brådskande att täcka gruvavfallet. Länsstyrelsen ser också en risk att reningsanläggningen inte klarar att ta hand om det kraftigt ökade läckaget av metaller som nu sker och detta kommer att påverka nedströms recipienter. Ifall inget tätskikt anläggs så behöver den omfattande vattenre-

ningen pågå under en längre tid än planerat, samt att slambassängerna kommer att behöva muddras på nytt vilket innebär ökade kostnader. Förutsättningarna för en lyckad efterbehandling försämras också om anläggande av tätskikt skjuts upp fler år.

Blaikengruvan

För Blaikengruvan har Mark- och miljödomstolen den 31 augusti 2016 fastställt en efterbehandlingsplan. I efterbehandlingsplanen förordas ett åtgärdsalternativ som uppgår till i storleksordningen 300 miljoner kronor. Enligt domen ska åtgärdsförberedande utredningar påbörjas senast inom ett år från dag för domen, samt åtgärder ska påbörjas senast efter tre år. Ansvariga konkursbon har meddelat att de inte har några medel kvar för att utföra utredningar eller efterbehandling. Länsstyrelsen har under september 2016 ansökt hos Naturvårdsverket om 300 miljoner kronor i bidrag för efterbehandlingen. Kostnaden är mycket osäker och i ansökan ingår därför utredningar för 10 miljoner kronor på år under 2017.

Sedan konkursen 2012 har ca 20 miljoner kronor statligt bidrag betalats ut för vattenrening och miljöåtgärder. För tillfället kostar det 10 miljoner kronor per år att rena vattnet från Blaikengruvan och denna kostnad kommer att fortlöpa tills det att området är efterbehandlat. Under 2017 bedömer vi att diken bör grävas för att minska mängden rent vatten som kommer in i gruvområdet. Finansieringen av detta är en del av sökta utredningspengar och åtgärden bedöms minska kostnaderna för vattenreningen.

Länsstyrelsen bedömer att det är akut att efterbehandla Blaikengruvan. Miljösituationen i Blaiken är mycket allvarlig, eftersom den diffusa spridningen av zink är ca 20 ton per år trots pågående vattenrening. Kontroll och provtagning visar att nedströms recipienter har påtagligt förhöjda halter av zink. Enligt efterbehandlingsplanen förväntas metallhalter i Blaikengruvan fortsätta att öka om området inte åtgärdas. Det är framförallt spridning av lakvatten från gråbergsdeponi och dagbrott som bidrar till föroreningar från området.

Efterbehandlingen av Blaikengruvan är ett stort och komplicerat projekt. För att efterbehandling ska kunna påbörjas krävs omfattande åtgärdsförberedande utredningar under minst ett till två år. Om utredningar påbörjas först 2019 så innebär det att efterbehandlingen skjuts flera år framåt. Detta medför stora konsekvenser på miljön, samt merkostnader för staten när vattenreningen kommer att behöva finansieras med statligt bidrag under en längre period.

Förutsättningarna som råder kring de båda gruvorna är mycket speciella. Miljösituationen är allvarlig eftersom stora mängder av framförallt zink frigörs från vittrande massor i gråbergsupplaget samt vittrande dagbrottsväggar. Om förorenat vatten från gruvområdena släpps ut i omgivande recipienter så skulle dessa system slås ut under en lång tid framöver. Båda områdena

är därför helt beroende av omfattande vattenhanteringssystem för att samla upp och rena förorenat lakvatten från gruvområdena.

Det är av avgörande betydelse att efterbehandlingen av de båda gruvorna får fortsätta under 2017. Utöver de stora miljörisker som finns i området är hanteringen av dessa båda gruvor av stor betydelse för hela gruvbranschen. En förutsättning för att vi ska kunna ha en fungerande gruvnäring i landet är att vi också har möjlighet att hantera de miljöskador som uppstår. Dessa båda objekt skiljer sig också på ett tydligt sätt från andra förorenade områden som får bidrag från Naturvårdsverkets anslag 1:4. Båda områdena härrör från verksamheter som startat under 2000-talet och i motsats till andra förorenade områden pågår utsläppen oförminskat från verksamheten trots att gruvdriften upphört. Länsstyrelsen har förståelse för att Naturvårdsverket behöver planera långsiktigt för 1:4 anslaget för att hålla en hög takt i efterbehandlingsarbetet. Samtidigt vet vi att det kommer att bli medel över i den del av anslaget som är avsatt för förorenade områden och bostadsbyggande. Länsstyrelsen anser därför att regeringen ska göra en omfördelning inom 1:4 anslaget eller på annat sätt säkerställa att medel kan beviljas till de båda gruvorna.

Magdalena Andersson
Lanshövding

Lars Lustig
Länsråd

För kännedom:
Näringsdepartementet
Finansdepartementet (SFÖ)
Naturvårdsverket